

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

Сергій ГУБАРЄВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ»

Третій (доктор філософії) рівень вищої освіти

Освітній рівень доктор філософії

Галузь знань 03 гуманітарні науки

Спеціальність Філософія

Освітня програма Філософія

Тип дисципліни обов'язкова

КИЇВ-2024

Розробник: Тимошенко Т. С., доцент кафедри філософії та історії навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, кандидат філософських наук, доцент

Силабус схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук

Протокол від 09 вересня 2024 року № 2

В.о. завідувача кафедри психології, філософії та суспільних наук _____

О. ДРОБОТ

Погоджено:

Гарант освітньої програми _____

І. КУДРЯ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ ОК 5.
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	Рік навчання 1-й. Семестр 1-й
Обсяг навчальної дисципліни	4 кредити, 120 год., у т.ч.: лекцій – 20 год., семінарів – 18 год., самостійної роботи – 82 год.
Вид підсумкового (семестрового) контролю	Залік
Інформація про консультації	1 год./тиждень за графіком консультацій
Мова викладання	Українська
Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Тимошенко Тарас Сергійович, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та історії
Контактна інформація викладача	tymoshenko.taras@tnu.edu.ua 096-765-95-35
Посилання на силабус на веб-сайті Університету	
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Предметом вивчення дисципліни «Історія філософії» - є сукупність принципів, ідей методів пізнання, поглядів, наукових парадигм, напрямів, течій, філософських шкіл, які створені в світовій філософії, що демонструють різноманітні осмислення людиною світу. Історія філософських вчень — це унікальна оцінювальна система.
Мета вивчення дисципліни	Метою вивчення курсу філософії, як складової освітньо-наукової програми

	аспірантури є опанування аспірантами філософськими компетентностями системного філософського світогляду, філософської методології, осмисленням гуманістичної ролі філософа в глобалізованому світі.
Препозит	Філософія науки
Постпозит	Філософська антропологія, філософія культури Соціальна філософія
Формат проведення дисципліни	Лекції, семінари, бесіди і дискусії на семінарах, індивідуальні дослідження, перегляд і аналіз відеоматеріалів. Дистанційна форма: платформа Google Meet.

3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі третього рівня освіти при вивченні навчальної дисципліни.

ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК6. Здатність до розуміння сучасної наукової методології, здатність до застосування методів наукового пізнання; проведення науково-дослідної діяльності; розробка та впровадження дослідницьких проєктів, star-up; методологічно і технологічно грамотне здійснення наукового дослідження, інтерпретація його результатів; ефективно висвітлення і поширення знань, щодо наукових досліджень та інновацій.

ФК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

ФК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

ФК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

4. Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми.

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

3. Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
		л	п/ла б.	сем.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Історичний розвиток світової філософії					
1.1 Антична філософія	20	2		2	16
1.2 Середньовічна філософія. Філософія Нового часу	24	4		4	16
Разом за розділом 1	44	6		6	32

Розділ 2. Сучасна світова філософія					
2.1 Філософія кінця XVIII – початку XX ст.	24	4		4	16
2.2 Сучасна філософії	22	4		2	16
Разом за розділом 2	46	8		6	32
Розділ 3. Філософська думка в Україні					
3.1 Історичні етапи розвитку філософії в Україні	16	4		4	8
3.2 Сучасний контекст України	14	2		2	10
Разом за розділом 3	30	6		6	18
Залік					
Усього годин	120	20		18	82

6. Індивідуальне завдання

Теми творчих робіт за розділами

Розділ 1

1. Основні принципи періодизації історико-філософського процесу.
2. Проблема людини у філософії Сократа.
3. Платонівська “ідеальна держава” й сучасність.
4. Поняття душі у філософії Арістотеля та сучасність.
5. Філософський зміст патристики.
6. Вчення про субстанцію.
7. Вчення про субстанцію у філософії Б. Спінози.
8. Сутність монадології Г. Лейбніца.
9. Сутність пантеїзму.

Розділ 2

1. Проблеми людини та її свободи у філософії екзистенціалізму.
2. Концепція переоцінки цінностей у філософії Ф. Ніцше.
3. Людина та історія в екзистенціальній філософії К. Ясперса.
4. Структуралізм у гуманітарному пізнанні.
5. Проблема раціонального та ірраціонального у філософії.
6. Загальне та особливе у неопозитивізмі і постпозитивізмі.

Розділ 3

1. Своєрідність філософії України в контексті світової культури.
2. Християнство, язичництво і філософія в Київській Русі.
3. Філософські мотиви книги “Слово о полку Ігоревім”.
4. Філософія Г. Кониського.
5. Український дух філософії Г. Сковороди.
6. Філософські принципи творчості Т. Шевченка.
7. Національний характер філософії І. Франка.
8. Розвиток філософських традицій у творчості вітчизняних природознавців (кінець XIX – поч. XX ст.).
9. Сучасна українська філософія.

Орієнтований перелік питань для підсумкового контролю

1. Основні принципи періодизації історико-філософського процесу.
2. Проблема людини у філософії Сократа.
3. Платонівська “ідеальна держава” й сучасність.
4. Поняття душі у філософії Арістотеля та сучасність.
5. Філософський зміст патристики.
6. Вчення про субстанцію.
7. Вчення про субстанцію у філософії Б. Спінози.
8. Сутність монадології Г. Лейбніца.
9. Сутність пантеїзму.
10. Проблеми людини та її свободи у філософії екзистенціалізму.
11. Концепція переоцінки цінностей у філософії Ф. Ніцше.
12. Людина та історія в екзистенціальній філософії К. Ясперса.
13. Структуралізм у гуманітарному пізнанні.
14. Проблема раціонального та ірраціонального у філософії.
15. Загальне та особливе у неопозитивізмі і постпозитивізмі.
16. Особливості сучасної світової філософії.
17. Основні концепції філософської антропології.
18. Своєрідність філософії України в контексті світової культури.
19. Християнство і філософія в Київській Русі.
20. Філософські мотиви книги “Слово о полку Ігоревім”.
21. Філософія Г. Кониського.
22. “Український дух” філософії Г. Сковороди.
23. Філософські принципи ”Кобзаря” Т. Шевченка.
24. Національний характер філософії І. Франка.
25. Розвиток філософських традицій у творчості вітчизняних природознавців (кінець XIX – поч. XX ст.).
26. Філософія лірики Л. Українки.
27. Принципи філософії “братських шкіл”.
28. Формування культури незалежної України та сучасної філософії XX-XXI століть.
29. Спроби подолання ізоляції національної філософії.
30. Самобутність української філософської думки.
31. Філософське осмислення тенденцій і суперечностей

- культурно-цивілізаційного розвитку.
32. Аналіз впливу процесу глобалізації на національну свідомість.
 33. Науково-технічні проблеми в осмисленні українських філософів.
 34. Формування культури незалежної України та сучасної філософії ХХ-ХХІ століть.
 35. Проблема людини в українських реаліях.
 36. Самобутність української філософської думки
 37. Проблема формування громадянської позиції в українській школі філософії права.
 38. Основні сучасні напрямки української філософії.

7. Технічне та програмне забезпечення (обладнання)

Технічне забезпечення дає можливість приєднання кожного здобувача до навчальної платформи Google Classroom, де розміщуються навчальні матеріали, здійснюється оцінювання навчальних досягнень. Режим дистанційного навчання дає можливість приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Meet (для занять у режимі відеоконференцій). Програмне забезпечення – стандартне для освітньої сфери.

8. Політика курсу

Якщо аспірант пропустив заняття з поважної причини, йому треба мати мінімальну кількість балів для допуску до екзамену – 30 балів. Отримати їх можна, підготувавши три доповіді за темами семінарських занять, два індивідуальних завдання та інші види робіт за власним вибором. Методи контролю виконаних завдань: співбесіда та захист індивідуального науково-дослідного завдання. Відпрацювання пропущених семінарів передбачає письмову підготовку за планом семінарського заняття та співбесіду з викладачем.

9. Методи навчання

Лекція – інформативно-доказовий виклад навчального матеріалу.

Метод лекції передбачає ознайомлення аспірантів з її планом, що допомагає стежити за послідовністю викладу матеріалу. Важливо навчити аспірантів конспектувати зміст лекції, виділяючи в ній головне. Це розвиває пам'ять, сприйняття, волю, вміння слухати, увагу, культуру мови. При проведенні лекційних занять методи готових знань (коли аспіранти пасивно сприймають подану викладачем інформацію, запам'ятовують, а в разі необхідності відтворюють її) поєднуються з дослідницьким методом (який передбачає активну самостійну роботу аспірантів при засвоєнні знань: аналіз явищ, формулювання проблеми, висунення і перевірка гіпотез, самостійне формулювання висновків). На початковому етапі вивчення нової інформації на лекціях переважає пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний) метод, при якому викладач організовує сприймання та усвідомлення аспірантами інформації, і ті, хто навчається, здійснюють сприймання, осмислення і запам'ятовування її. Коли викладач відчуває готовність аспірантів

до інших методів навчально-пізнавальної діяльності, використовуються такі методи:

– репродуктивний: викладач дає завдання, у процесі виконання якого аспіранти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;

– проблемного виконання: викладач формулює проблему і вирішує її, аспіранти стежать за ходом творчого пошуку (аспірантам подається своєрідний еталон творчого мислення);

– частково-пошуковий (евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють аспіранти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності аспірантів);

– дослідницький: викладач ставить перед аспірантами проблему, і вони вирішують її самостійно, висувуючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації.

У викладанні лекційного матеріалу переважає пояснювальний метод, при якому викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння аспірантами.

При наявності наочного матеріалу за темою лекції (відеофільми, презентації тощо) використовується інструктивно-практичний метод викладання, при якому викладач інструктує тих, хто навчається, не тільки словесними, але й наочними або практичними засобами.

Для виконання індивідуального завдання використовується спонукальний метод навчання, коли викладач разом із аспірантами формулюють проблемні питання і завдання, організовуючи самостійну діяльність тих, хто навчається. Аспіранти при цьому, у свою чергу, самостійно здобувають і засвоюють нові знання.

10. Система оцінювання та вимоги

Система вимог дотримання принципів академічної доброчесності, етики, дедлайну, відвідування занять, відпрацювань пропущених занять:

- вивчення дисципліни передбачає роботу в колективі відкритим до конструктивної критики.

- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із викладачем дисципліни.

- самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблене опрацювання за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.

- під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

Оцінювання виконання індивідуальних завдань

Індивідуальна робота (доповідь, творча робота) має бути виконана студентом особисто на основі вивчення наукової літератури та/або філософських і культурологічних джерел. Текст індивідуальної роботи має бути забезпечений посиланнями на матеріали наукових публікацій чи документи з посиланнями на джерела. Дотримання всіх вимог дозволяє оцінити роботу до 10-20 балів. Невиконання умов підготовки роботи, відсутність посилань, але наявність певної самостійної роботи дає орієнтовно до 10 балів. Відсутність власної роботи, переписування чужих текстів – 0 балів.

Критерії оцінювання екзамену

«Відмінно», якщо здобувач твердо засвоїв програмний матеріал, продемонстрував глибоке та всебічне знання філософсько-наукових джерел, вміння послідовно, логічно та аргументовано викладати матеріал, розуміти філософські поняття, категорії; аналізувати події і явища, вміє робити порівняльну характеристику різних думок, філософських, культурологічних концепцій; відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, робити правильні й достатньо аргументовані висновки й узагальнення, правильно відповідає на додаткові запитання;

«Добре», якщо здобувач засвоїв програмний матеріал, вивчив основні джерела, вміє послідовно та логічно викладати матеріал, робить в основному правильні та аргументовані висновки й узагальнення, але разом з тим допускає окремі неточності, що свідчать про недостатньо глибоке засвоєння матеріалу;

«Задовільно», якщо в засвоєнні здобувачем програмного матеріалу виявленні суттєві прогалини, у відповідях на питання допущені помилки, неправильні формулювання, які ґрунтуються на недостатньому знанні культурологічних явищ, матеріал викладено недостатньо послідовно, логічно та аргументовано, відповіді на додаткові запитання невпевнені й неточні;

«Незадовільно», якщо здобувач не знає значної частини програмного матеріалу, основного змісту джерел, відповідає на питання не послідовно, нелогічно, без належної аргументації, припускається суттєвих помилок у висновках, при викладі явищ, фактів і подій, не дає відповідей на додаткові запитання.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79		C	загалом хороша робота

66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29		F	необхідне повторне вивчення курсу

11. Рекомендована література

Основна

1. Козовик І. Я. Історія філософії. Івано-Франківськ: ІФТА, 2008. 435 с.
2. Буряк В. В. Антична філософія. Сімферополь: БУК-пресс, 2009. 264 с.
3. Гусев В. І. Нариси з історії філософії Нового часу. Київ: Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія", 2020. 343 с.
4. Історія філософії: Підручник / за ред. В.І.Ярошовця. К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с.
5. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручник. К.: Знання України, 2004. 214 с.

Допоміжна

6. Пашук А.І. Нариси з історії середніх віків. Академічний курс: підручник для студ. вищих навч. закл. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 712 с.
7. Причій Є.М. Філософія. К.: Академвидав, 2015. 592 с.
8. Щерба С.П. Філософія. Житомир: Полісся, 2012. 547 с.
9. Вовк В.М., Петрова Г.М. Історія філософії: опорний конспект: К.: Атіка, 2012. 275 с.
10. Головащенко І.О. Філософія. Вінниця : ВНТУ, 2016. 200 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання // www.nbuv.gov.ua
2. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника // <http://www.library.lviv.ua/>
3. Національна історична бібліотека України // <http://www.dibu.kiev.ua/>
4. Національна парламентська бібліотека України // <http://www.nplu.org/>
5. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка // <http://korolenko.kharkov.com/>

6. Наукова бібліотека ім.В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка // <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
7. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка // <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>